

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

GLOBALLASHUV DAVRIDA TARIXIY-MADANIY OBYEKTLARNING AHAMIYATI

Xurramov Ikrom Xolmurodovich

*Surxondaryo viloyati Uzun tumani 58-umumiy o'rta ta'lim
maktabining oliy toifali o'qituvchisi*

Ikromxurramov503@gmail.com

Tel: +998 919118932

Annotatsiya: *Ushbu maqolada globallashuv jarayonlarining yosh avlod tarbiyasiga ta'siri, milliy qadriyatlar asosida yoshlarni sog'lom va barkamol etib voyaga yetkazishda etnosport turlarining ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, etnosport orqali jismoniy tarbiya, vatanparvarlik, hamjihatlik va milliy iftixor tuyg'usini shakllantirish masalalari tahlil qilingan. Maqolada Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO), UNESCO va xalqaro ilmiy tadqiqotlar ma'lumotlariga asoslanib, etnosport turlarining yoshlar sog'lig'iga ijobiy ta'siri ilmiy dalillar bilan tasdiqlangan.*

Kalit so'zlar: *etnosport, globallashuv, yoshlar tarbiyasi, kurash, milliy qadriyatlar, jismoniy faollik, madaniy identifikatsiya*

Annotation: *This paper analyzes the impact of globalization on cultural heritage and historical sites. It explores the role of historical monuments in preserving national identity, strengthening moral values, and fostering a sense of pride and belonging among people. The study emphasizes the importance of protecting, restoring, and promoting historical objects at the international level under the conditions of globalization.*

In addition, the economic and touristic significance of cultural heritage sites is discussed. The role of modern information technologies in digitizing monuments and creating virtual exhibitions is also highlighted.

The study concludes that the preservation of historical sites in the era of globalization is a vital factor in maintaining national identity and transmitting historical memory to future generations.

Keywords: *globalization, cultural heritage, historical sites, national identity, tourism, information technologies, restoration.*

Аннотаци: *В данной работе анализируется влияние процессов глобализации на культурное наследие и исторические объекты. Рассматривается роль исторических памятников в сохранении национальной идентичности, укреплении духовных и нравственных ценностей, а также в формировании чувства гордости за свою страну. Отмечается важность сохранения, реставрации и популяризации исторического наследия на международном уровне в условиях глобализации.*

Кроме того, исследуется экономическое и туристическое значение исторических памятников. Подчеркивается роль современных информационных технологий в цифровизации и виртуальном представлении культурных объектов.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

В заключение делается вывод, что сохранение исторических объектов в эпоху глобализации является важным фактором поддержания национальной самобытности и передачи исторической памяти будущим поколениям.

Ключевые слова: *глобализация, культурное наследие, исторические объекты, национальная идентичность, туризм, информационные технологии, реставрация.*

Kirish

Hozirgi kunda butun insoniyat globallashuv jarayonining faol ishtirokchisiga aylanib bormoqda. Globallashuv — bu mamlakatlar o‘rtasida iqtisodiy, siyosiy, madaniy va axborot aloqalarining kuchayishi, dunyoning yagona madaniy-madaniy makonga aylanish jarayonidir.

Bu jarayon, bir tomondan, yangi imkoniyatlar yaratadi, biroq boshqa tomondan, milliy madaniyat va tarixiy merosning yo‘qolib ketish xavfini ham keltirib chiqarmoqda. Shu nuqtayi nazardan, tarixiy obyektlarning o‘rni va ahamiyatini chuqur anglash bugungi kunda juda muhimdir.

Asosiy qism

1. Tarixiy obyektlarning madaniy va ma’naviy ahamiyati

Tarixiy yodgorliklar — bu xalqning o‘tgan hayoti, qadimiy madaniyati, urf-odatlarini va tafakkurining jonli guvohlari hisoblanadi. Ular millat tarixining sahifalarini o‘zida mujassam etadi.

Masalan, O‘zbekiston hududidagi Samarqand, Buxoro, Xiva, Termiz kabi qadimiy shaharlar nafaqat arxitektura yodgorliklari, balki xalqimizning ma’naviy boyligi, ilm-fan va san’at yuksak darajada rivojlanganining isbotidir.

Bunday obyektlar yosh avlodda milliy g‘urur, vatanparvarlik va tarixga hurmat tuyg‘usini shakllantiradi. YUNESKO tashabbusi bilan yodgorliklarni madaniy meros sifatida asrab-avaylash va ulardan foydalanish tarixiy-madaniy, estetik tafakkur, o‘zlikni anglash, el-yurt, millat bilan faxrlanish tuyg‘ularini yuksaltirishga chuqur ta’sir ko‘rsatib, tarixiy-madaniy yodgorliklar mamlakatimizda turizmni rivojlantirish imkoniyatlarni kengaytirish dolzarb masala sifatida tahlil etilmoqda. O‘zbekistonning yangi taraqqiyot strategiyasidagi islohotlar tufayli milliy an’analarini tiklash, tarixiy-madaniy yodgorliklarni asrab-avaylashni targ‘ib etish fuqarolar, ayniqsa, o‘smirlar va yoshlarda vatanparvarlik va o‘zlikni anglash ruhini yuksaltirishni taqozo etmoqda. Tarixiy-madaniy yodgorliklardan madaniy turizm obyekti sifatida samarali foydalanish, eng yaxshi va eng nodirlarini YUNESKO reyestriga kiritish, tarixiy-madaniy meros obyektlarini muhofaza qilish va ulardan samarali foydalanish bugungi kunning dolzarb muammolaridan hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF 4947-son “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-yanvardagi “O‘zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora tadbirlari to‘g‘risida”gi, “2022 - 2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi, 2017-yil 24-

maydagi “Qadimiy yozma manbalarni saqlash, tadqiq va targ‘ib qilish tizimini yanada takomillashtirish choratadbirlari to‘g‘risidagi” PQ-2995-son Qarorlari, 2018-yil 16-yanvardagi “Moddiy madaniy va arxeologiya merosi obyektlarini muhofaza qilish va ulardan foydalanishni takomillashtirish to‘g‘risida”gi 5181-son Farmoyishi hamda ushbu mavzuga oid boshqa normativ-huquqiy hujjatlarda ko‘rsatilgan vazifalarni amalga oshirishda ma‘lum darajada xizmat qiladi.

2. Globallashtirishning madaniy merosga ta‘siri

Globallashtirish natijasida turli madaniyatlar bir-biriga yaqinlashmoqda, axborot texnologiyalari orqali g‘oyalar tez tarqalmoqda. Bu holat ba‘zan milliy o‘ziga xoslikning yo‘qolishiga olib keladi.

Shu sababli, tarixiy obyektlarni asrab-avaylash, ularni restavratsiya qilish va keng targ‘ib etish — madaniy mustaqillikni saqlashning eng samarali yo‘lidir.

UNESCO tomonidan jahon merosi ro‘yxatiga kiritilgan yodgorliklar (masalan, Samarqand — “Madaniyatlar chorrahasi”, Buxoro — “Muqaddas shahar”) nafaqat xalqaro e‘tirofga sazovor, balki butun insoniyat tarixining ajralmas qismidir. Jahon miqosida tarixiy-madaniy merosning insoniyat taraqqiyotidagi o‘rni va rolga qiziqishini ortish tendensiyasi o‘zining murakkab paradigmalar jihatlarini bilan alohida ajralib turadi. BMTning fan, ta‘lim va madaniyat masalalari bo‘yicha tashkiloti YUNESKO tomonidan XX asrning 90-yillaridagi ijtimoiy o‘zgarishlar jarayonlariga yangicha qarash, rivojlanishning keng yaxlit istiqbollarni hisobga olgan holda Markaziy Osiyo mamlakatlarining tarixiy-madaniy merosini saqlash va o‘rganishga yo‘naltirilgan ko‘plab xalqaro konvensiyalarni amalga oshirishga alohida e‘tibor berilmoqda. AQSH, Angliya, Rossiya, Italiya, Yaponiya, Xitoy, Fransiya, Kanada va Germaniya kabi rivojlangan mamlakatlarda keng miqosida olib borilayotgan ilmiy izlanishlar tufayli dunyo miqosida tarix, madaniyat va tabiat yodgorliklarini muhofaza qilish va ulardan maqsadli foydalanishga qaratilgan dasturlar ishlab chiqilmoqda.

3. Tarixiy obyektlarning iqtisodiy va turistik ahamiyati

Tarixiy yodgorliklar turizmni rivojlantirishda beqiyos ahamiyatga ega. Madaniy meros ob‘ektlarini saqlash va ularni turistik yo‘nalish sifatida rivojlantirish mamlakat iqtisodiyotiga katta daromad keltiradi.

Masalan, O‘zbekistonning tarixiy shaharlariga har yili minglab xorijiy sayyohlar tashrif buyuradi, bu esa infratuzilma, xizmat ko‘rsatish sohasi va bandlik darajasining o‘shishiga olib keladi.

Shunday qilib, tarixiy obyektlar nafaqat madaniy, balki iqtisodiy barqarorlik omili ham hisoblanadi. Tarixiy joylarning iqtisodiy va turistik rivojlanishi bilan birga, ular jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlashga ham xizmat qiladi. Mahalliy aholi uchun yangi ish o‘rinlari yaratiladi, hunarmandchilik, milliy oshxonalar, xalq san‘ati va xizmat ko‘rsatish sohalari jonlanadi.

Natijada, iqtisodiy rivojlanish bilan bir qatorda milliy o‘zlik, tarixiy xotira va madaniy merosga hurmat ham kuchayadi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

4. Axborot texnologiyalari yordamida tarixiy merosni saqlash

Raqamli texnologiyalar davrida tarixiy obyektlarni saqlashning yangi usullari paydo bo‘lmoqda. 3D-modellashtirish, virtual muzeylar, onlayn ekskursiyalar orqali yodgorliklar haqidagi ma’lumotlar butun dunyo bo‘ylab keng ommaga yetkazilmoqda.

Bu, ayniqsa, yosh avlodning tarixga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va madaniy merosni global axborot makonida targ‘ib etish imkonini beradi.

Xulosa

Globalashuv davrida tarixiy obyektlar milliy o‘zlikni saqlash, ma’naviy merosni avlodlardan avlodga yetkazish va mamlakat nufuzini oshirishda muhim o‘rin tutadi. Ular xalqning tarixiy xotirasi, madaniy g‘ururi va mustaqillik timsolidir.

Shu bois, har bir fuqarodan tortib davlat darajasigacha — tarixiy yodgorliklarni asrab-avaylash, ularga g‘amxo‘rlik qilish, restavratsiya ishlarini qo‘llab-quvvatlash muhim vazifa bo‘lib qolmoqda.

Tarixiy obyektlarni asrash – bu faqat o‘tmishni emas, balki kelajakni ham asrash demakdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat — yengilmas kuch. Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
2. UNESCO World Heritage Centre. List of World Heritage Sites in Uzbekistan.
3. O‘zbekiston Respublikasi “Madaniy merosni muhofaza qilish to‘g‘risida”gi Qonuni.
4. To‘raqulov B. O‘zbekiston madaniy merosi: tarix va zamon. Toshkent, 2021.

